

Waarheen vliegen PPO-bijen?

Tjeerd Blacquièrè

PPO-Bijen bestaat nu ongeveer twee jaar. PPO staat voor Praktijkonderzoek Plant en Omgeving. Daarin is PPO-Bijen een beetje een buitenbeentje: geen plant maar omgeving. Toch richtte ook de vroegere Ambrosiushoeve zich met zijn onderzoek altijd al op de directe omgeving van de plant. Dat kan ook moeilijk anders met bijen: bij planten is wat te halen!

Niet alleen onze naam is veranderd. Tegelijkertijd is ook de maatschappij heel sterk veranderd. Zowel de overheid als het bedrijfsleven zijn veel zakelijker geworden. Bovendien trekt de overheid zich steeds meer terug (zie ook BIJEN 12(5): 154-155 (2003), artikel Henk van der Scheer) en laat het bedrijfsleven zijn collectieve karakter varen. Vroeger kon je volstaan met overleg met het Productschap Tuinbouw, of zijn voorgangers en de Nederlandse Fruittelers Organisatie, tegenwoordig gaat het om individuele kwekers of kleine groepen kwekers.

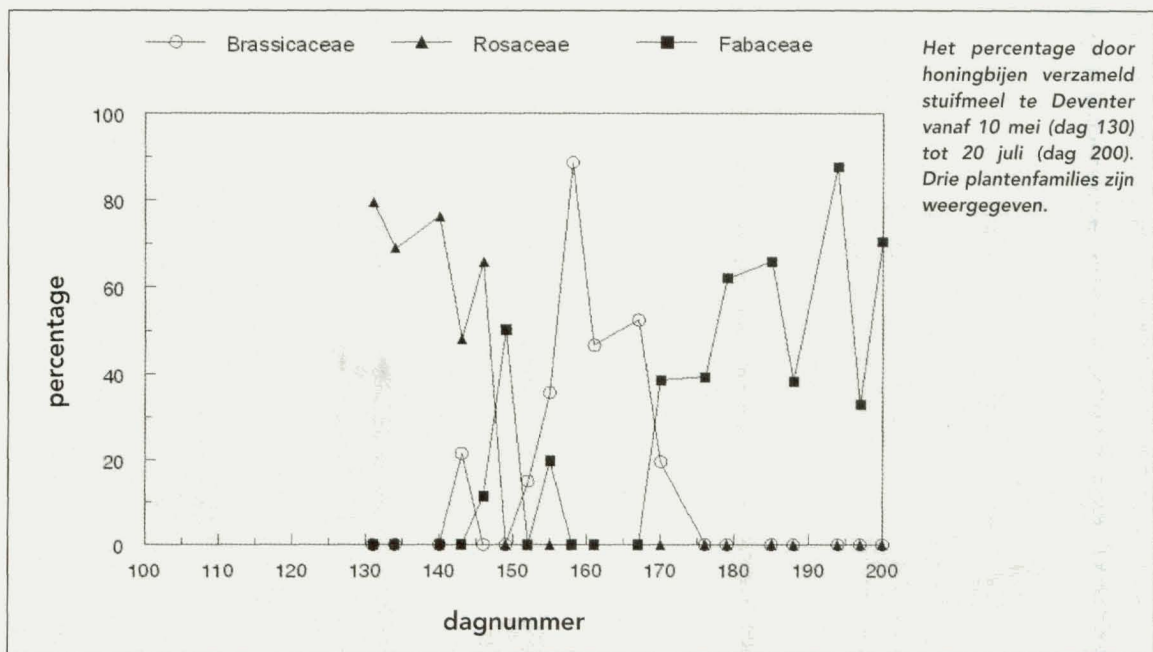
De veranderingen in onze omgeving hebben natuurlijk ook gevolgen voor onze onderzoekstaken en de manier waarop we die kunnen uitvoeren. Tot voor kort subsidieerde het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid (LNV) een project

'Overheidsondersteuning en Communicatie'. In het kader daarvan heeft de Ambrosiushoeve jarenlang maandelijks het 'Nieuws van de Ambrosiushoeve', en afgelopen jaar het 'Nieuws van PPO-Bijen' kunnen verzorgen. Dit project is door de overheid stopgezet. Dat betekent dat PPO-Bijen geen echte voorlichtende taak meer heeft en daardoor komt 'Nieuws van...' vanaf mei jongstleden niet meer terug in BIJEN. Wel zullen wij in BIJEN blijven rapporteren over onderzoek dat we hebben uitgevoerd, dat wil zeggen over onderzoek dat vrij is om te publiceren en dat interessant is voor de imkers. Hieronder volgt als voorbeeld een kort verslag van een onderzoek dat vorig jaar is uitgevoerd in opdracht van de Bedrijfsraad.

Waarheen?

Sommige imkers maken zich zorgen over de nieuwe koers van PPO-Bijen. Of vinden juist dat er geen duidelijke koers is en PPO-Bijen geen richting kiest. Toch zijn waarschijnlijk ook deze imkers blij dat hun eigen bijen geen vaste koers kiezen, maar hun richting bijstellen als dat handiger is: na de bloei van de wilg over op wat anders.

Waarheen vliegen PPO-Bijen? Daar waar de dracht is! We zetten steeds meer PPO-speurbijen in om de

verspreide bloemen te vinden, en bepalen binnenshuis keer op keer via een rituele dans wat de beste richting is voor dat moment.

Er is geen overheid meer die ons rijkelijk inwintert. Maar vorig jaar hebben de PPO-bijen zelf voldoende verzameld om in goede conditie aan dit jaar te beginnen.

Onderzoek 2002

'Stuifmeel verzameld door honingbijen en metselbijen'

Als ze op eenzelfde plek voorkomen, waarop vliegen dan honingbijen en metselbijen? Zitten ze in elkaars vaarwater of werken ze langs elkaar heen?

In 2002 is door PPO-Bijen samen met een aantal imkers en imkersverenigingen geïnventariseerd op welke plantenfamilies honingbijen vanaf eind april tot juli vlogen om stuifmeel te verzamelen. De locaties waren Deventer, 's-Gravenpolder, Amstelveen en Alphen (NB). Op dezelfde plek was ook een kast met 150 cocons van de rode metselbij (*Osmia rufa*) geplaatst, met daarin limonaderietjes waarin de bijtjes konden nestelen. Onder de bijenkasten werd steeds voor een aantal dagen een stuifmeelval aangebracht, waardoor het meeste binnenkomende stuifmeel werd afgevangen. Om de volken een beetje te ontzien werd tussen een aantal volken gewisseld, zodat ze niet lange tijd zonder stuifmeel hoefden te zitten. De osmia-rietjes werden wanneer ze belegd waren, verzameld en in de vriezer bewaard, totdat later het in de rietjes aanwezige stuifmeel kon worden gedetermineerd.

Hoeveelheid stuifmeel

Op alle locaties nam in de loop van het seizoen de hoeveelheid stuifmeel die werd binnengebracht gestaag af. Of dat komt doordat het aanbod verminderde, het weer slechter werd of doordat de bijenvolken minder nodig hadden, weten we niet.

Op de meeste locaties werden heel veel soorten verzameld. Maar welke soort het meest werd verzameld kon heel snel veranderen. Een voorbeeld van het verloop staat in de figuur. Dit was in Deventer. In het begin (rond dag 130, dat is 10 mei) werd vooral stuifmeel van roosachtigen verzameld (dat zijn fruitbomen, framboos, rozen), op dag 150 (30 mei) was dat over, en werd opeens de kruisbloemigenfamilie heel belangrijk, dat is bijvoorbeeld herik en koolzaad. Daarna (half juni tot eind juli) kwamen de vlinderbloemigen veel voor (*Fabaceae*), waarschijnlijk veel klaver. Tussendoor werd ook veel van phacelia verzameld (niet in de grafiek).

Rode metselbij versus honingbij

In de rietjes werd alleen maar stuifmeel van de Brassicaceae (kruisbloemigen) aangetroffen. En geen rosaceae, ook al bloeiden die kennelijk volop. Stuifmeel van kruisbloemigen werd zowel door de honingbijen als de *Osmia*'s verzameld. Toch hoeft dat geen concurrentie op te leveren, want de honingbijen begonnen pas flink op de kruisbloemigen te vliegen na dag 150 (30 mei); tegen die tijd stoppen de *osmia*'s met vliegen.

Waarom alleen Kruisbloemigen?

Dat de *osmia*'s alleen op kruisbloemigen vlogen kan toeval zijn, misschien stond dat er wel erg veel. Op andere plekken vliegen ze ook op andere bloesoorten. Dat ze ook de roosachtigen niet bezochten moet bijna wel betekenen dat die wat verder weg stonden (want ze vliegen daar best graag op, *osmia*'s zijn goede bestuivers voor appel). Het is bekend dat *osmia*'s een veel kleiner vliegbereik hebben dan honingbijen. Dat geldt voor de meeste solitaire bijtjes. Dus terwijl de *osmia*'s de kruisbloemigen dichtbij bezochten, vlogen de honingbijen verder weg om de diverse roosachtigen te bestuiven.

advertentie

03 - BUCKFASTKONINGINNEN

Reintelt Buckfastkoninginnen.
Alle koninginnen en begeleidblijen met
gezondheidscertificaat.
Vrij van vulibroed en varroa.

Eiland-gepaarde koningin: € 66,-

- verz. inbegrepen.

Stand-gepaarde koningin: € 36,-

- verz. inbegrepen.

BUCKFAST DENMARK

Keld Brandstrup
Reerslevvej 18A,
DK-4291 Ruds Vedby
Denmark

0045 58 26 18 10

fax 0045 58 26 18 40

E-mail: buckfast@internet.dk

www.buckfast.dk

Bel, fax of schrijf voor gratis Info-brochure